

Maria Möller Bertran

Presidenta de l'Associació Cultural Revista Alella

SIGRID GUILLEM / FOTO: JORDI FARRÚS

Alta, de parla pausada i entonació segura, infon respecte i interès, doncs té la cultura i saviesa pròpies de qui ha vist i viscut molt, i entén la vida com un procés d'aprenentatge. És difícil encabir en aquest espai la història de la Maria, per rica i intensa en vivències personals que alhora referencien un valuós retrat de la societat i de gran part del segle XX. Recorda amb detall els esdeveniments històrics de la Barcelona i l'Alella que la van veure créixer i l'evolució en els costums, la medicina, el transport i la societat en general; els canvis urbans i la millora d'infraestructures. Vidua d'Esteban Riambau, és mare de cinc fills i àvia de vuit néts, la major part dels quals viuen al poble.

Maria Möller Bertran neix a Barcelona l'abril de 1928 en el si d'una família benestant, la primera de tres germans, Ricardo i Carlos. Els pares, Ricardo Möller Cruset i Maria Bertran Olivella es van conèixer a Alella, poble d'estiueig d'ambdues famílies. L'avi, Hans T. Möller, cònsul de Noruega a Barcelona i membre d'una nissaga de comerciants amb fusta va adquirir Can Jonc el 1904. Els Bertran Olivella, farmacèutics afincats a Barcelona, van adquirir el 1910 la propietat coneguda des de llavors Villa Bertran; per ella ja han passat cinc generacions de la família. Ambdues propietats formen part del ric patrimoni històric i urbanístic d'Alella.

Observadora minuciosa, meticulosa, té una bona memòria fotogràfica, doncs descriu amb detall els espais de la seva infantesa i joventut i refereix els noms de tots els qui d'una o altra manera hi han pres part. "El 18 de juliol del 1936 era diumenge i estàvem a Alella com cada estiu. De casa estant, vèiem passar per la carretera camions plens d'homes, a peu dret, vestits amb granotes o pescadores blaves, un mocador vermell lligat al coll i armats amb fusells. Els camions portaven escrits amb guix blanc les sigles FAI, CNT i UGT, i la gent proferia crits descontrolats. Nosaltres, mig morts de por, vam anar fins a dalt del turó del Bassó. Des d'allí es divisava Barcelona i les flames i el fum que desprenien les esglésies que cremaven en diferents punts de la ciutat. El general Godet, encarregat de la sublevació militar a Barcelona, va fracassar i la ciutat va quedar en poder dels republicans o rojos. La mamà ens va fer unes banderes noruegues i ens les col·locà amb una agulla imperdible enganxades al pit. Li semblava que aquell distintiu ens havia de fer immunes pel sol fet de lluir-lo".

La guerra civil força la família a emigrar a Suècia i Dinamarca -el tercer germà Carlos neix a Copenhague-. Tornen a Espanya a finals de l'any 37 i després d'una breu estada a Màlaga, s'instalen a Sevilla un any. Mantenen contacte amb la família per correspondència: els germans de la mare, Antoni i Teresa Bertran, es queden a la finca d'Alella al llarg de tot el conflicte. Can Jonc, en canvi, és confiscada pel Fiscal de la República i la seva família, però torna a la família Möller acabada la guerra, els quals havien emigrat. A Sevilla la Maria entra interna al Sagrat Cor de Jesús El Valle on fa la primera comunió el 1938. Tornen a Barcelona l'estiu del 39 -"un període de retrobament i de restriccions per a tothom".

La Maria conserva un bonic record dels estius a Alella: "La vida a l'estiu a Alella era meravellosa. Vivia amb els meus pares i germans al segon pis, al primer hi vivien l'àvia Teresa i els "tiets" Antonio i Teresa. No passava mai per davant de la porta del seu pis sense entrar-hi encara que fos un moment per dir bon dia o bona nit, però normalment

m'hi quedava més estona. La tieta m'ensenyava a fer punt de creu i ganxet, l'àvia m'explicava contes i amb l'oncle jugàvem al dòmino i anàvem a passejar fins a la Creu de pedra, al bosc de can Boquet o a posar flors a la capelleta del sant Crist, a tocar dels Escolapis".

"La distracció dels matins de l'estiu era anar a la platja del Masnou. Les famílies que formaven el nucli de la colònia d'estiuejants tenien la seva caseta de bany amb el tendal d'encanyissat sota el qual es feien les tertúlies. Nosaltres, i també la resta de la família Möller, fèiem servir la de l'abuelita. Cada matí la trobàvem neta i amb una galleda plena d'aigua per netejar-nos els peus. Hi podíem guardar els tamborets, les joguines i tovalloles".

"Els tres dies de la Festa Major eren molt intensos perquè no ens volíem perdre cap acte i a les nits ens retiràvem més tard que de costum. Al matí, m'obligaven a anar el primer dia a l'ofici en honor del patró sant Feliu; el segon, a missa pels difunts del poble perquè em deien que els avis Bertran en formaven part per estar enterrats a Alella; i el tercer, tenia lloc l'homenatge a la vellesa i les noies del poble i algunes de la colònia hi contribuïem fent d'acompanyants dels vellets".

Després, hi havia les sardanes, les cucanyes i els balls de l'envelat, on "la colònia", que era tal com ens anomenaven als estiuejants de tota la vida, teníem llotges, i allí ens instal·làvem l'estona que no ballàvem".

Per la Maria, el final de l'estiu marcava un canvi de temporada, com si l'any nou començés quan tancaven la casa de Can Bertran i tornaven a Barcelona. "No deixàvem acabar cap estiu sense haver fet alguna xocolatada, una anada a les fonts de Can Ginesta i de l'Esquerda, i al setembre la clàssica excursió a Sant Mateu i dinar a Can Gurguí. Totes aquestes activitats eren extraordinàries, perquè el que acostumàvem a fer a diari era jugar al ping-pong (...)".

Per Nadal era costum anar a la fira de la Catedral de Barcelona i al Teatre Romea a veure *Els Pastorets* de Folch i Torres. "Els preparatius de Nadal començaven per santa Llúcia. A casa nostra, gaudint de la doble nacionalitat dels meus pares es seguien les tradicions noruegues i catalanes". A més de l'arbre i el pessebre, cuinaven les galetes noruegues, tradició que la Maria manté.

L'estiu de 1946 fa un llarg viatge amb els seus pares a Estocolm i Copenhague. Esdevé un viatge de retrobament amb gent i entorns que havia conegut a l'exili, i per conèixer a la família paterna i la casa pairal de l'avi a Noruega. "Malgrat que acabava de fer un viatge per gran part d'Europa, descobert noves costums i viscut experiències variades que em van ajudar a transformar-me de col·legiala en noia gran, em va omplir de satisfacció tornar a casa, retrobar-me amb els amics i començar una nova etapa de la meua vida". Acabat aquest any el batxillerat al Sagrat Cor de Sarrià, estudia Peritatge Mercantil a l'acadèmia Pérez Iborra. També fa classes de tall i confecció i de labors.

A les vacances de Setmana Santa a la Garriga l'any 1949 la Maria coneix al seu futur marit, l'Esteban Riambau Saurí, amb qui acabarà visquent a Alella. El 1970, l'Esteban s'incorpora a l'equip de la Revista Alella com a redactor i posteriorment, a la mort d'Eduard Serra i Güell, passa a ser-ne director. La secció "L'home del carrer" que condueix -de la qual en publica un llibre amb el mateix nom el 1992- esdevé un valuós retrat d'història popular i el viu testimoni d'estimació de l'autor envers el poble d'Alella i la seva gent. ●

La seva vida és indisociable de Can Bertran i Alella, on ja fa anys que s'hi ha establert de manera definitiva i activa: presidenta de l'Associació Cultural Revista Alella, és membre del Jurat del Concurs de l'Arròs i el de peres farcides de la Festa Major, i participa en les activitats del Casal d'Avis.